

"אנחנו בעלי הבית, בלי התנצלויות"

בקשת הדמוקרטיה המזרחית שררה בעקבות הניצחון בבג"ץ הקרקעות התרגשות שעל גבול האופוריה. ההחלטה, כך טענו שם, מכוננת שיח חברתי חדש שבועט באתוס הציוני הישן. ב"קשת" חיים בשלום עם הדימוי האליטיסטי של התנועה, שאינה מוכרת לציבור שבשמו היא נלחמת. עכשיו הם נערכים למאבק נגד חוק עוקף בג"ץ ומתנצחים ביניהם אם לממש רווחים פוליטיים ואם להגביר את הפעילות נגד הכיבוש

מאת מוזל מועלם

"בפעם הראשונה קמה קבוצה שאינה מתכיינת על כמה דקות משמיעים מוסיקה מזרחית, או על עיוות דמות המזרחי בקולנוע. בפעם הראשונה עומד מזרחי ומדבר באופן רהוט, וממצב את עצמו כשווה בדילוג מול הישות הציונית האשכנזית. בפעם הראשונה המזרחי מדבר כגיבור ולא כקורבן, הוא נותן פייט. הוא רואה את עצמו כבעל הבית, הוא נכנס למרכז השיח ומכה את האתוסים המכוונים, ומנצח. עכשיו אני כמעט יכול להרגיש את החיוך שהורי שולחים אלי, ממקום לגמרי רחוני. עשיתי את זה עבורם. זה סוג של נחת רוח" (שלמה חאנה, שחקן וממקימי "הקשת" הדמוקרטית המזרחית, 29.8.2002).

29.8 ביטל בג"ץ את החלטת מינהל מקרקעי ישראל להפשיך קרקע חקלאית השייכת לקיבוצים ולמושבנים ולאפשר הסבתה לייעודים אחרים. בית המשפט קבע כי עתיד הקרקעות מחייב חלוקה חברתית צודקת. את העתידה הגישה הקשת הדמוקרטית המזרחית. עתה, אחרי ההישג הגדול, מתפנים סוף סוף בתנועה לעניינים אחרים. ומאחר שבקשת הדמוקרטיה תמיד מתווכחים, עתה התחרש בה הוויכוח אם להפוך את התנועה לגוף פוליטי. ד"ר יוסי יונה, ממקימי התנועה, מתנגד לכך. "ברגע שנהיה פוליטיים, במובן של שייכות פוליטית", הוא אומר, "אנחנו מוותרים על הפריבילגיה של היצמד דות לעקרונות פעולה אוניוורסליים. אנו מאבדים את העוצמה. אין לנו דרכים או שיטות לגייס את הממונים. חבל לבזבז משאבים על הניסיונות הללו כי הם גירדונו לכישלון".

משה קריף, אף הוא ממייסדי התנועה, כבר תירגם דיבורים למעשים והקים לפני כמה חודשים תנועה פוליטית בשם "התנועה

על לתיקון ושוויון חברתי". "אנחנו לא יכיר לים לאפשר לעצמנו להישאר מחוץ לפוליטיקה", הוא אומר. "אני לא מתכוון לשכנע את אנשי הקשת הדמוקרטית, אבל ההישגים שלה הם אקדמיים והצהרתיים. השינוי האסטרטגי הפוליטי לא יבוא באמצעות מאמץ רים. כדי להשלים את ההישג חייבים במעשה פוליטי".

אך בה בשעה הם גם לא הניחו עדיין את הישגם בבג"ץ מאחור. חברי התנועה, השרויים באופוריה, משוכנעים שהחלטת בג"ץ תהיה אירוע מכונן בעיצוב שיח חברתי חדש והטמעתו בחברה הישראלית. מבחינתם, זהו שיח הנוטע באתוס הציוני הקלאסי ומציע סדר יום חברתי חדש, המתמצה במר נח "צדק חברתי". זהו המונח שבו השתמשה הקשת הדמוקרטית בחמש שנות מאבק על הקרקעות, ואף הצליחה להחזירו אל לב פסיקת בג"ץ.

כמו וזאנה, גם אשת התקשורת שוש גבאי, ממקימי התנועה, התחברה לרבריה ברגע הניצחון לתחושות הבטיחות והחוקיות ביותר. "התמלאתי בתחושה של עוצמה", היא מתארת את רגשותיה בעקבות החלטת הבג"ץ, "התעצמתי מבחינה אישית. אני וחברי קמנו וקראנו תיגר על הברור מאליו, על האתוס הציוני האשכנזי. נאבקנו ממקום של ידע, כוח והשפעה. ממקום של בעלי הבית". גבאי אומרת כי להישג היה מחיר אישי לא פשוט, "הקשת הביאה אותי הרבה פעמים למצב של אפיסת כוחות. הקרבתי הרבה מבחינה אישית וכלכלית, היה עלי עומס נפשי של מאבק בלי שעות".

גם קבוצת תמיכה

הקבוצה המצומצמת שממנה נולדה לימים הקשת הדמוקרטית המזרחית התגבשה במחצית השנייה של שנת 1995, על רקע האווירה "הפוסט-אוסלואית". הקבוצה שמנתה שמונה אינטלקטואלים מזרחיים

בשיטת "חבר מביא חבר" החלה להיפגש בשבתות. בין חברי הקבוצה היו הסוציולוג פרופ' יהודה שנהב, איש החינוך סמי שלום שטרית (שלימים פרש מהתנועה), הקרמינר לוגית ד"ר ויקי שירן, וכן ר"ד יונה ואנשי התקשורת שוש גבאי וקריף. פרופ' שנהב, במבט לאחור, מאבחן את המוטיוציה שהניעה את המפגשים, לרבריו, הקשת היא תוצר מובהק של פרויקט אוסלואי. "היתה לנו תחושה שהעניין המדיני נפתר, וכי העניין המזרחי-החברתי, שנחזק לשוליים, צריך לעבור מתיחת פנים".

אבל מעבר לתחושות הללו, ליוותה את המפגשים תחושה של אתגר גדול ואמונה ששילוב הכוחות של קבוצת מצליחים ממר

ד"ר יוסי יונה: "אנחנו בהחלט לא תנועה עממית - מתוך בחירה. אני מקבל באהבה את כפיות הטובה של הציבור שאותו אני משרת"

צא מזרחי יכול להביא להישגים. פרופ' שנהב מגדיר את התחושה "החווייה המזרחית של דור ילידי הארץ" ומוסיף: "בשבילי הקשת היתה למצוא אנשים עם חוויית חיים דומה. קיבלתי תמיכה אדירה בפתרון הקונפליקטים של הזהות שלי. אנחנו גם קבוצת תמיכה".

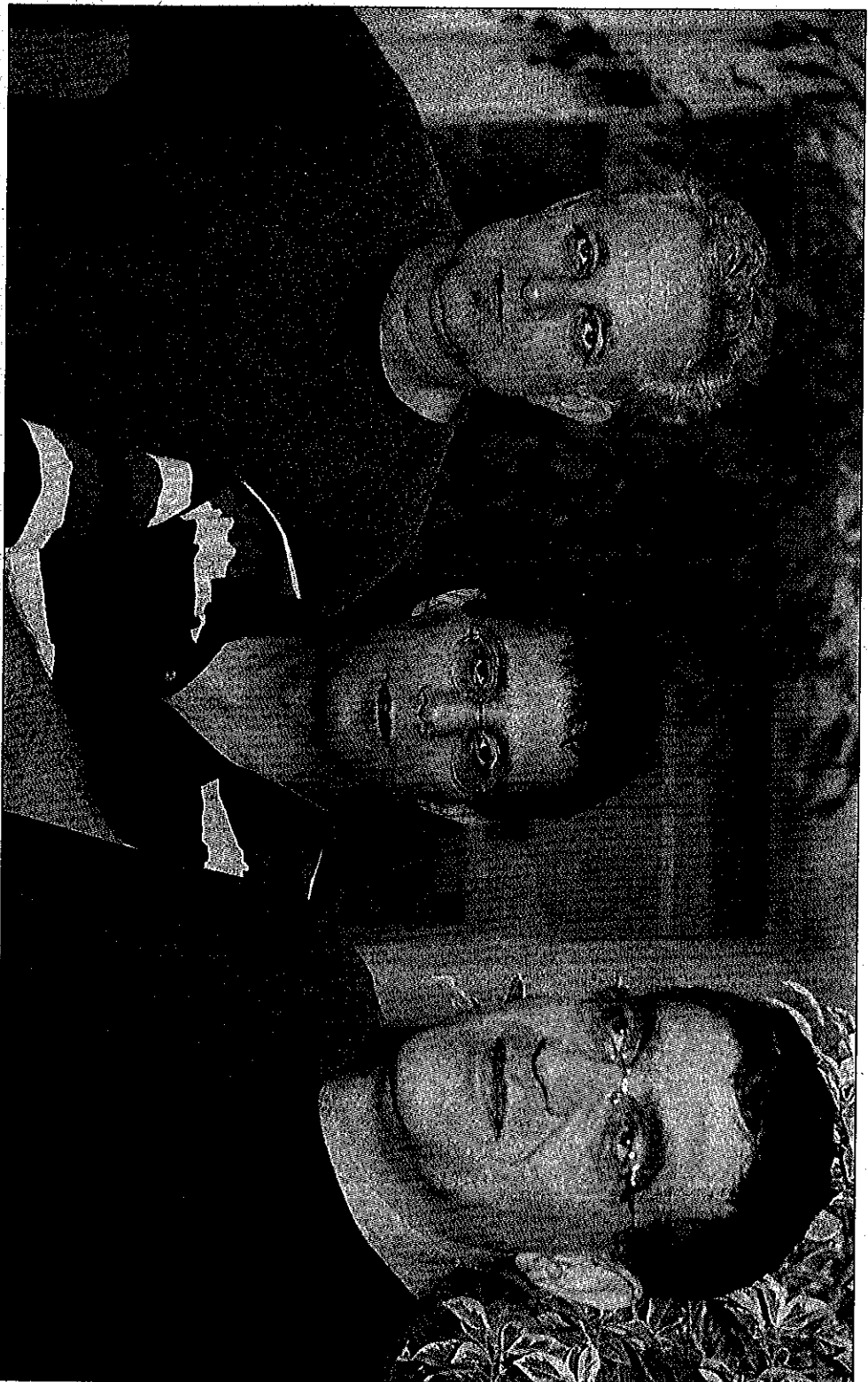
במשך חודשים הם ניסו לברר לעצמם שאלות הנוגעות לסוגיה של זהות מזרחית ורגו במעמדו של המזרחי דרך תיאוריות חברתיות. הדיונים לא התמקדו עדיין במטרה ספציפית, אבל ההסדרים שנקמו עם הקיבוצים והמושבים בעניין הפשרת הקרקע עות באותה תקופה סייעו להגדרת המאבק. ואונה: "זה היה מפגש של אנשים שכל אחד ברדכו מצא סתירה בין יכולתו האישית

לבין היכולת לבטא אותה. כלומר, אנשים שויהו את עצמם כמצליחים בתחומם לא הצליחו בדרך זו או אחרת להביא לידי מלוא הביטוי את עצמם. לכן זה היה מפגש עוצמתי. לי היה רחף גדול להוביל מאבק. זיהיתי את עושק הקרקעות, היה לי ברור שנעשה כאן משהו ענק שאפשר לפצח אותו בפשטות".

בהמשך גדלה הקבוצה ל-40 חברים, שנכחו בכנס כינון התנועה בשפיים באפריל 1996. כמה חודשים לאחר מכן, באוגוסט 1997, אושרו עקרונות היסוד של התנועה, שלאחר ויכוחים סוערים נקראה "הקשת הדמוקרטית המזרחית". הוויכוחים נסבו בעיקר על הצורך לכלול בשם את התואר "מזרחית". ד"ר יונה שהציע את השם הסביר כי להכללת המלה "מזרחי", שלה קונוטציה שלילית, יהיה ערך של תדמית וזהות, ולא לה יהיו השלכות חיוביות על התנועה.

עקרונות היסוד קבעו בין השאר כי מדרג בר "תנועת פעילים מזרחית מבלי להוציא את האפשרות העתידית לגיוס המוני עממי. תנועה חברתית מדינית, תנועה מזרחית בעידה ואוניוורסלית בערכיה, ופתוחה לכל". מטרות התנועה נוסחו לאחר ויכוחים ממושכים; בין השאר נקבע כי "התנועה נאבכת למען שינוי כולל של מוקדי הכוח במערכות הציבוריות ולהעצמתה של החבריה האזרחית, במטרה להבטיח השתתפות פוליטית שוויונית מהותית של הציבור המזרחי, כמו גם של קבוצות נוספות הנתונות בריכוז בחיים הציבוריים". ועוד הוגדר המאבק: "מאבק נגד אי שוויון כלכלי, המתבטא ברחיקתו השוליים של הציבור המזרחי, ונגד הפגיעה המתמשכת בשכונות, בעיירות ובפריפריה". עקרונות נוספים שנקבעו היו מספר שווה של נשים וגברים במוסדות התנועה והימנעות מיצירת תפקידים בתנר עה שעלולים ליצור הייררכיה.

השיח שהם אימצו במודע ביחס לעצמם מקיא מתוכו כמעט כל אלמנט של נחיתות המסך בעמ' ב

המפגש עם הדיכוי

מפגש: שבת, יונה ספורטא, ביקשו לחולל שינוי סמלומני לנשיא, בלומר, בעקבות הדיכוי שלהם

"אנחנו בעלי הבית, בלי התנגדות"

המשפט 33

"השענה שלנו היתה מהותית וברורה ואי אפשר היה להתעלם ממנה", אמר וואנה "דייזי" מוכן לזקייב תכל בשביל האמת הצרופה, פשוטו כמשמעו – תכלי כי לא ייתכן שהמדינה תיזן לאדם פלוגי יחיד על בלאגן. מהותית זה היה בלתי נסבל. לא יכולתי לעבור על זה לסדר היום".

במסע הצבאי שינהלו למען חוק הדיור הם יצרו הקבלה בין שכונות המצוקה בדרוש לים ל"אורח ספרי", ובין השכונות ועיירות הפיתוח ל"לוצים", בראיון ל"גזרעם פוסט" ביולי 1997 אמר ר"ד וואן כי "זעזעתי לים ומחודים אישי יישבו את ישובי הספר וזו המדינה החדשה המדינה שהוקמה בפיגור בים המלחה היו הליוויה של ישראל".

לפגשות האדסטרופיות תוערות הכנסת הם באו בקיאים בפסלים והקטנים ביותר. בעיצומו של מאבק, באפריל 1998, הם הפיגור יחד עם קשישים וידי עמיד מול הבת של מאיר ששפט בגנבה. זאת לאח שששית ניסה להפוך את הפגשה אחת למשפט עת אמת בממשלה. הם קראו ל"משפט פעולה" ו"גנבור על חלשים" בסופו של דבר והזיק עבר בכנסת, באוקטובר 1998.

שלוש חובבני חפרי מוצרות השתתפו והמקוריות המוחזקת כדי לזרז בממשל המאבק. בתגובה לא התקבלו תוצאות אך לכולם ברור שתמאבק בעניין העקרות עדיין לא הסתיים ויש לפתח על יישום הפסיקה. בין הסאט הוצעה חשש מניסיון לחוקק חוק עוקף בג"ץ. הועלתה הצעה לצרף בשלב זהה למאבק על יישום הפסיקה את ראשי עיר הפיתוח והחלטות ספציפיות בעניין זה ותקבלו בישיבת מועצת התנועה הקיבוצי והנה אחרד המקצועית יש על הפסק כמה פרדיקסים בתחום חינוך, וכמובן תנועה ומשד לזרז מטרות ממוקדות נוספות ותכליתות מקטוריה של מאבק בעל אופי אוניוורסלי.

לחלוקת הקרקעות, "ראימה הזאת גם שלי... סלקו לי ידיו וברי וברי הנוערה, אך אינני מסוגל להפוך לול לרג אחר לחלוף, למת... שכ או לצינו", כך כתב לתוביו כשפרש.

בכלל, מאז אנתרופאדת אל"אקצה ניכר רים מתחים בתוך התנועה. מול רצונם של יונה ושבת לצאת באמירות ברוח דווקא הכיבוש יש חסדים שאגלים התחדדו דווקא התחששות הלאומיות. "זאת אקטובר 2000 אני קוטי ונהה התרחקו מהפעילות, בגלל חוסר היכולת של הקשת לקבל החלטה חד משמעית ויחודה שמננה את הכיבוש ואת הרג 13 הערבים הישראליים, אמר שבת.

גביה בשיר, הערבי
היחיד שהיה חבר
בתנועה, פרש בעקבות
אי הכללתם של הערבים
כשותפים לחלוקת
הקרקעות, האדמה
הזאת גם שלי, כתב

"מפריע לי שהקשת לא יצאה בתוצאות ברר וה". מבחינתו מרובו בעניין מהותי, שכן בעוד שותרי התנועה האשכנזים יכולים לפעול לקידום רצונותם השמאליות במקור מות אדלים, הוא היה רוצה לעשות זאת במסגרת התנועה, כחלק מתפישתי עולם.

המאבק על הידור הציבורי כותף שנות ותשעים על עוד להם להגדיר את עצמם ואת מטרותם ואנוני היה זה שהעלה את הנושא על סדר היום של התנועה. הוא אירח מטרות ממוקדות שיש בה כדי להעמיד את המטרות, רמת הידור הציבורי, לעומת וכות בנים ממשיתים במשכבים וכוונות היתנות לוחיי ומקצועיים להעמיד את בניהם לבעלותם.

כשלבנים הראשונים

ר"ד יונה אמר שהוא מקבל בהכנה את התאששות שזם אליטה מוחזקת סגורה שאינה מייצגת את הציבור המוחזק הרוח "אחד נו בהחלט לא תנועה עממית – מתוך בחינה אני פועל למען ציבור שלא תמיד מביח מה אהתנו. בדיקן עושים, ואהתנו באמת לא רוצים כולם. אני מקבל באהבה את כפית השוכה של הציבור שאחת היא משדתי, ולא חפופת תמורה". בהקשר זה אמר ר"ד שפרט שא, ש"קשת לא אחת שאני מניע לעיירות פיתוח ומתלוטטים ככנרי טוב אתה אינמלק סואל, אתה וקפסול". זה אולי מודיק אנשים, אבל אין לי כוונה להתנגד על זה".

לדברי יונה, "זהו קבוצה אמטורית וכסחתו בעצמותי מאז לא אפולוגיטית בדת לחזתה שמציעה אנדה וכתרת חלופות לא סקטוריאלי, וכל האפשר אוניוורסי לית".

העקרונות האוניוורסיאליים חשבים לקשת הדימוקרטית, ולכל אחד היחד הם מנסים להגמיל מושיון. סקטוריאלי. זו הסיבה שזם לא עודדו הכנסת מאתינים מוסדותיים לת"פ ולתפישת משפטם של בעליהם. בפרשנותם של כמה חסדים והשוואה האר ויוורסלית שאלה הם מנסים להיצמד מבטאת בצדף גם את היעדר המרכיב חלק קת המשאבים צריכה להיעשות על פי עקרי גות אוניוורסליים, או בתרגום לבאן ועכשווי בישראל: הזאת מה הזאת היא של מולם.

ו למעשה תנועה אפולייטית או באות טבעי תבונה שמאגנים בהשקפונם. לפיכך, לא פלא שזם כתנועה דבק דימוי שמאלני, מעיז מוצר מוחזקת – הגדרה שתוביה רוחים מכלי וכל. גם היסוד שיקובל חסדי מוצר במאבקם על חוק הידור הציבורי מן הסתם חוסר לכך. דמוקרטיות בעיבור שלהם, הצ"כר המוחזק, והיאה לפישישנות של גביה בשיר, הערבי והחד שהיה חבר בתנועה, בעקבות אי הכללתם של הערבים כשותפים

תביינות ר"ד יונה ידעית הוא לבטא יציאה מהבוקים של הקורבן. להעביר מסר חדשני אולי, שאהתנו בעלי הבית, בלי התנגדות, כי האפולוגיטיקה רנה את המוחזקים לזישארות בשוליים". המשנה, החושה שוביאן אל השיח השפיעה גם על הידור שבת נוהל המאבק על הקרקעות ואותה "אי שנה שאלנו כבר בתחלה למה יש ז'מסד ומקצועיים ומולי שיקום שבוותן. זו שפה שהסתידה מניפולציה".

ומש שנים אחר, העקרונות עדיין נוחזק על כנם. התנועה נולה אך נשארה קטנה 500 חסדים רשומים מום כ-150 משלמים דמי חבר. לפעילות הבלטים נוספו עוד כמה הפילוסוף ר"ד יוני דואן, ר"ד יצחק ספורטא (מיינה צסקיס), הפילוסוף ר"ד מאיר בוגלן, הפיסיקאי ר"ד אבי כתר, ר"ד גל לוי (מודר המדינה) ושתקיות תנו אור לא הספרי, האוניוורסליות ר"ד פנינה קרעני, ר"ד גוטליב דהאן (מנצח הממשלה) וחר קודר וספורט ר"ד דולרי כן תרגב אי שהעזר עת פגושה לכל מספר הוא מודעים בה קטון בהם המשפטן ר"ד סגור קידר, הפוליטיקאי המאבק בבג"ץ.

מרוכז בקבוצה משיכליה, מנוססת, שאי שיה הגיעו לעמדות מפתח באקדמיה, אל"ט שה אוניוורסליות מוחזקת שביקשה לחולל שינוי "סמלומני לנשיא", כולסר מעמדות והשפיעה שלה למטרות האידוניה הקשת המוקדשית אינה מוכדת לציבור המוחזק ודת שביטמו היא נאבקת כבר יחד ומלש שנים אי שבאחתיה הושג לא חבר טל – חוק הידור – הציבורי שאישי בכנסת בשנת 1998 – התנועה שטרם במתכות על עמדות מסוימת סביב פעילותה, בעיקר

אליטה מוחזקת סגורה

מרוכז בקבוצה משיכליה, מנוססת, שאי שיה הגיעו לעמדות מפתח באקדמיה, אל"ט שה אוניוורסליות מוחזקת שביקשה לחולל שינוי "סמלומני לנשיא", כולסר מעמדות והשפיעה שלה למטרות האידוניה הקשת המוקדשית אינה מוכדת לציבור המוחזק ודת שביטמו היא נאבקת כבר יחד ומלש שנים אי שבאחתיה הושג לא חבר טל – חוק הידור – הציבורי שאישי בכנסת בשנת 1998 – התנועה שטרם במתכות על עמדות מסוימת סביב פעילותה, בעיקר